Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 186/2022 vp)

Hanne Lohilahti
Erityisasiantuntija, YM
7.11.2022 ympäristövaliokunta

YM myöntämän harkinnanvaraisen valtionavustuksen perusteet

- YM myöntää valtionavustuslain (688/2001) mukaista harkinnanvaraista valtionavustusta luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettujen vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten hoitotoiminnan järjestämiseksi.
- Tuki on käytettävä luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettujen vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten hoitamiseen, eikä sitä saa käyttää miltään osin tuensaajan mahdolliseen muuhun toimintaan.
- Valtionavustuksen yleisavustuksen käytön raportointi, seuranta ja valvonta toteutuvat jälkikäteen päätöksentekoa seuraavana vuonna, minkä takia vuonna 2022 toiminnan toteutuneiden kokonaiskustannusten määrästä saadaan tieto vasta huhtikuussa 2023. Avustus myönnetään siis hakijan kyseisen vuoden kustannusarvion perusteella, jotka todennetaan vasta seuraavana vuonna.
- Avustusta ei voida käyttää EU-valtiotukisääntelyssä tarkoitettuun taloudelliseen toimintaan.

Valtionavustuksen myöntämisen ja valvonnan haasteet

- Avustuksen myöntämisen harkintaan tarvittavaa luotettavaa tietoa hakijan edellytyksistä ei ole käytettävissä, koska toiminta ei ole ilmoituksen tai luvan varaista
  - käytännössä osoitettu kokemus ja osaaminen vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten hoidosta, sekä erinomainen asiantuntemus avustuksen kohteena olevasta toiminnasta.
  - tarkoitukseen soveltuvat tilat ja hakija vastaa siitä, että tarvittavat luvat toiminnan järjestämiseksi ovat olemassa.
- Puutteita ollut myös valtionavustuksen saajan tiedonantovelvollisuudessa (valtionavustuslain 14 §)
  - Valtionavustuksen saajan tulee antaa valtionapuviranomaiselle valtionavustuspäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot.
  - Valtionavustuksen saajan tulee ilmoittaa viipymättä valtionapuviranomaiselle valtionavustuksen käyttötarkoituksen toteutumiseen vaikuttavasta muutoksesta tai muusta valtionavustuksen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta.

Avustustoimintaan osoitetun määrärahan jatkuvuus ja riittävyys

- Valtionavustukset ovat harkinnanvaraisia etuuksia ja niiden myöntäminen edellyttää, että eduskunta osoittaa kyseisen vuoden valtion talousarviossa tähän varoja.
- Avustus myönnetään momentilta 35.10.21 (eräät luonnonsuojelun menot), joka on kohdennettu pääosin Helmi-ohjelman toimeenpanoon sekä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toimeenpanon edistämiseen, suojeluun ja hoitoon.
- Määrärahan riittävyys tulisi turvata, etteivät avustukseen osoitetut määrärahat vähentäisi vapaaehtoiseen luonnonsuojeluun osoitettuja resursseja.
- Avustuksen nojalla rahoitettava toiminta ja tilojen kehittäminen edellyttävät rahoituksen jatkuvuuden ja tietyn määrärahatason varmistamisen.

Avustustoimintaan osoitetun määrärahan jatkuvuus ja riittävyys

Vuosi	Luonnonvaraisten loukkaantuneiden eläinten hoitotoimintaan, euroa	Talousarvioesityksen mukaiset 21-momentin määrärahat yhteensä, euroa
2019	252 400	2 690 000
2020	258 300	35 390 000
2021	217 700	37 642 000
2022	352 000	25 720 000
2023	?	15 740 000

Yhteenveto nykyisen oikeustilan puutteista

- Luonnonvaraisten eläinten hoito tulisi ensisijaisesti järjestää eläintarhojen yhteydessä toimivissa luonnonvaraisten eläinhoitoloissa tai muuten ammattimaisesti harjoitettuna toimintana.
- YM:llä on avustuksen käytön asianmukaisuuden valvomiseksi valtionapuviranomaisena rajalliset valvontakeinot käytössään. Valtionavustuksen valvonta perustuu hakijalta jälkikäteen saatuihin tietoihin sekä muilta viranomaisilta saatuun tietoon toiminnan asianmukaisuudesta.
  - HE:ssä laiksi eläinten hyvinvoinnista ehdotetaan huomattavia parannuksia viranomaisten keinoihin valvoa luonnonvaraisten eläinten hoitotoimintaa: 61 §, 63 §, 78 §:n 2 mom. 9 kohta, 96 §, 7 § (ks. seuraava dia)
- Ympäristöministeriö pitää huolestuttavana, että riista- ja rauhoittamattomien loukkaantuneiden eläinten hoidon rahoitus jää esityksessä tunnistamatta.
- Rahoituspohja tulisi saada vakaalle pohjalle

Eläinten hyvinvoinnin ja viranomaisten kannalta myönteisiä ehdotuksia

- Avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittaminen (61 §)
  - Hoitotoiminta selkeästi viranomaisten tietoisuuteen
  - Ilmoitusvelvollisuus parantaa viranomaisen jälkivalvontakeinoja
  - Pidempiaikaiselta hoitotoiminnalta edellytettäisiin 30 §:n 2 momentin mukaista riittävää pätevyyttä eläinten hoitamiseksi.
- Säännös toiminnanharjoittajan velvollisuudesta pitää eläinluetteloa (63 §)
- Valvontaviranomaisella olisi oikeus suorittaa tarkastus 61 §:n tarkoittamaan luonnonvaraisten eläinten eläinhoitolaan myös ilman epäilyä (78 §:n 2 momentin 9 kohta)
- Toiminnan keskeyttäminen turvaisi eläinten hyvinvoinnin toteutumista ilmeisen lainvastaisissa tilanteissa (96 §).
- kunnan eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettaminen, joka vähentäisi luonnonvaraisten eläinten kärsimyksiä (7 §).

Kiitos

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment